

Johann Quistorp Wilhelmus Henckenius

**Authoritate & consensu venerandae Facultatis Theologiae in alma Rosarum
Praeside ... Dn. Johanne Quistorpio, SS. Theol. Doctore ... Hanc De Aeterna
Filiorum Dei Ad Beatitudinem Et Gloriam Praedestinatione Seu Electione
Disputationem**

Rostochi[i]: Kilius, 1646

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738057975>

Druck Freier Zugang

Kert.: W. Henckenius

Z. Quistorp 1. a

R. U. theol. 1646.

QUOD SACROSANCTA TRIAS

bene vortat

Authoritate & consensu venerandæ

Facultatis Theologiæ in alma Rosarum

P R E S I D E

Viro

PLURIMUM REVERENDO, CLARISSIMO

ET EXCELLENTISSIMO

DN. JOHANNE QUISTORPIO,

SS. Theol. Doctore & Professore cele-

berrimo, ejusdem Facultatis SENIORE meritif-

simo, ad D. Mar. Pastore & Ecclesiarum Rostochien-

sium Superintendente Vigilantissimo, Fautore ac Promo-

tore suo ætatem suspiciendo

HANC

DE

ÆTERNA FILIO-

RUM DEI AD BEATITU-

DINEM ET GLORIAM PRÆ-

DESTINATIONE SEU ELECTIO-

NE DISPUTATIONEM

Publica Eruditorum censura subijcit

WILHELMUS HENCKENIUS,

Jeverensis Frisius.

Ad diem XXI. Martii in Atrio Majori horu matutinu.

✠(*)✠

ROSTOCHI,

Typis NICOLAI KILL, Acad. Typog. Anno 1646.

כאלהי

DISPUTATIO
DE
ÆTERNA FILIORUM DEI
AD BEATITUDINEM ET GLO-
RIAM PRÆDESTINATIONE
SEU ELECTIONE.

THESIS I,

Obilissimam illam & variis jam à mille annis, & quod excurrit, in Ecclesia Latina quæstionibus agitatam & difficultatibus involutam prædestinationis seu electionis doctrinam in compendium referre, & publicæ sententiarum collationi subijcere quum ferat animus; apud omnes in confesso erit, *Chrysost.* illam tantam judiciorum divinatorum pandere abyssum, ut rationis & judicii humani acumine eam scrutaturus, perinde faciat, ac qui candens ferrum non forcipe, sed digitis contrectare conetur. Quod si enim *Arist.* Aristoteles confiteri non erubuit, mentem nostram ceu vespertilionum *lib. 2. Me-* oculos ad solis lumen meridianum, circa ea etiam quæ sunt naturæ suæ *raph.* omnium manifestissima, caligare: Quanto magis ille in hisce myste- *cap. 1.* riis capessendis caligine obducta erit.

II. Quò itaq; de hac ardua doctrina rectè & cum fructu sermones sociemus; necessitas efflagitabit, ut animi oculos referamus ad divina testimonia, vel revelatam Dei voluntatem in doctrina Evangelica, in qua disertè docetur, prædestinatos seu electos esse ad æternam gloriam, qui per verbi divini prædicationem vocati atq; in Ecclesiam recepti verâ fide gratiam Dei per & propter Christum promissam perseveranter atq; finaliter apprehendunt. Sic Paulus servus Jesu Christi docuit Ephes. I.

A 2

cap.

cap. & in epist. ad Roman. cujus vestigiis, sicuti omnes Orthodoxi Theologi unanimiter insistant; Ita quoque nos deliramentis humanæ caliginis abjectis præsentem doctrinam auspicamur, non ab arcana Dei voluntate, quæ est investigabilis: neque de illa judicamus ex lege, quæ nos omnes maledictionis fulmine prosternit & necat; sed ad eum modum illam meditandam aggredimur, prout voluntas, consilium, propositum & ordinatio Dei in Christo Jesu per Evangelium nobis revelatur.

III. Quibus prælibatis, illorum sententiæ non ad stipulamur, qui non verentur asserere, quod doctrina de prædestinatione vel offensionis sit plena, & damnum aliquod importet piis mentibus, vel etiam adeo sublimis sit, ut populo è suggestu non sit proponenda, sed silentii nubesculâ obtegenda. Hujus opinionis propugnatores ætas Augustini protulit in Gallia, ob id *Frates Gallie* dictos. Nec abludunt quidam ex Calvinianis, cum primis *Theodorus Beza*, qui in Colloq. Mompelg. pag. 308. edit. Witteb. Anno 1605. in hæc verba non dubitavit erumpere: *Neque consultum est, coram omnibus de hoc articulo conferre, ne forte plures offendantur, quam erudiantur, qui illa capere non possunt.* Et pag. 310. *In publico cætu haberi hæc disputatio non potest sine gravi eorum periculo qui tanti mysterii capaces non sunt, siue nostræ, siue contrariæ sententiæ assentiantur. Unde novum exoriri dissensionis seminarium possit, ut hæc disputatio potius in scholis, inter exercitatos Theologos, quam in publico cætu discipulanda sit.*

IV. Cæterum nos neglectis ejusmodi judiciis, æquâ bilance remponderantes, conducibile judicamus, ut non solum in scholis à literatis ad literatos, verum etiam in templis à Pastoribus secundum ductum divini verbi, misis ab humano ingenio subtilibus inventis, auditoribus proponatur prædestinationis doctrina. Etenim hic articulus rectè & dextrè explicatus veram & omnium firmissimam consolationem perturbatis mentibus præbet, quia inde certi fiunt, quod salus æterna non in manu ipsorum sit posita (quam aliàs multò facilius, quam Adam & Eva in Paradiso, imò singulis horis & momentis amitterent) sed norunt, eam in clementi divina prædestinatione fundatam esse, quam nobis revelavit in Christo, ex cujus manu nemo nos rapiet Joh. X. II. Timoth. II. Quam ob causam à Spiritu S. in multis scripturæ locis (quantum nobis de hoc mysterio ad salutem novisse sufficit) perspicue est evoluta. Si igitur illud omne, quod scriptum est, in doctrinam nostram est scriptum,

ptum, ut per patientiam & consolationem spem habeamus Rom. XV.
4. Falsissimum sanè erit, quòd per prædestinationis prædicationem populo vel ad animi angustias, vel ad dissolutionem vitam præbeatur occasio.

V. Per prædestinationem autem, vel *προορισμὸν* non intelligimus illam, quæ dicitur subse habere electionem & reprobationem. Talis enim prædestinatio nullibi obtinet locum, nisi in illorum cerebro, quibus placet asserere, quòd detur prædestinatio quædam infidelium ad mortem. *Catholici docent*, inquit Chamier Tom. III. Panstratiæ catholicae lib. VII. de prædestin. cap. IV. §. I. *Deum ab æterno prædestinasse singulos homines ad suum finem: alios ad salutem: ad damnationem alios: & illorum prædestinationem appellant electionem: horum verò, reprobationis nomine significant.* Quam Calvinianorum sententiam nostro non probamus suffragio. Nam 1. Prædestinatio & electio speciatim accepta sunt synonyma, siquidem eadem utriusq. vocabuli in scriptura sunt proprietates. 2. Prædestinatio nullibi in scriptura ita usurpatur, ut significet destinationem ad mortem. Non quidem imus inficias, hoc modo usurpari ab Augustino lib. XV. de Civitate Dei cap. I. Prospero Aquitanico respons. XIV. & XV. ad capitula Gallorum & Fulgentio lib. I. ad Monimum cap. XIV. Hi enim aliam prædestinationem ad vitam, aliam ad mortem statuunt. In scriptura autem, ut dictum est, ita non accipitur, sed pro destinatione hominum ad vitam tantum, Rom. VIII. 19. *Quos præscivit, etiam prædestinavit conformandos imaginì Filii sui.* Et iterum: *Quos prædestinavit, eos etiam vocavit.* Ephes. 1. §. *Prædestinavit nos, quos adoptaret in filios per Jesum Christum in sese secundum beneplacitum voluntatis suæ.* 3. Ipsi Adversarii sententiæ nostræ suffragantur, prædestinationem esse partem Evangelii: Si igitur reprobatio ab Evangelio sejungitur, concedendum erit, illam non esse sub prædestinatione. 4. Prædestinatio non potest dividi ut rotum prædicabile in partes subijcibiles, puta electionem & prædestinationem. Nam hoc modo sequeretur, quòd species esset prior genere, quòd est manifestò falsum. Distinguuntur quidem, si vocabulorum vim excutias; non autem ob hanc distinctionem synonyma esse desinunt, uti præter alios ostendit Dn. Affelmannus in Synoptica & Thetica Manuductione ad doctrin. de prædestin. §. IX. Neq. illam hoc loco attendimus, quæ est potentiae sed conditionis.

VI. In hac significatione non potest accipi τ. *πρόγνωσις* vel præscientia & *προορισμός*. (Quæ vocabula ab hominibus mutuò sumpta nòs de rebus divinis loquentes usurpamus.) Nam (α) quæ referuntur ad diversa prædicamenta, illa sanè non possunt esse eadem, vel idem significare. Jam *προορισμός* & *πρόγνωσις* referuntur ad diversa prædicamenta: Nam prædestinatio ad actionem reducitur; Præscientia verò ad relationem secundùm dici, si relativè consideratur: Si verò absolute ad qualitatem. Si igitur illa, quæ toto genere differunt, non sunt synonyma, liquidè constabit, prædestinationem & præscientiam non posse esse unum & idem (β) Præscientia latè & abstractè sumpta pro objecto habet omnes res, bonas pariter & malas: Deus enim omnia, tanquam præsentia cognitione eminente nobis impervestigabili ab æterno uno actu perfectissimo intuetur. Atqui ita præscientia non est causa rerum præscitarum, nam aliàs omnia, quæ Deus præscit, fierent, ejus falsitas luculenter patet ex I. Reg. qui aliàs Samuelis dicitur XXIII. 12. Matth. XI. 21. cap. XXVI. 53.

VII. Quapropter, sicut Astronomus præscit & prædicat futuras Eclipses: & eventus prædictioni respondet; Interim tamen non sequitur, quòd Astronomus sit causa prævisæ & prædictæ Eclipses: Non enim quia Astronomus præscit & prædicat sequente anno secuturam Eclipsin, Idcirco Eclipsis sequitur, sed contra, quia Eclipsis certo certius secutura est, ideo etiam beneficio artis prædicat. Sic etiam Medicus ex infallibilibus causis, vel mortem vel sanitatem ægri præscit & prædicat; Interim tamen non rectè concluditur, ergo prædictio vel præscientia Medici est causa vel mortis vel sanitatis: Non enim quia Medicus præcognoscit & prædicat ægrotantis mortem, ideo ægrotus moritur. sed è contratio, quia infallibiles causæ mortis adsunt, ideo ex illis causis quæ adesse videt, mortem Medicus prædicat: Pari ratione nec Deus prævidens, vel Dei præscientia omnium eorum, quæ futura sunt, causa dicenda erit. Non enim ideo eveniunt, quia Deus pro omniscientia sua ea futura in æternitate infallibiliter prævidet, sed potius, quia illa ex certis causis sunt eventura, ideo Deus illa præscit. Unde Theologi hanc omninò utilissimam extruxerunt regulam: Res non pendent à scientia, sed scientia à rebus. Non enim quia Deus futura cognoscit, necesse est nos facere, quod ille præscivit; sed, quod nos propria voluntate sumus facturi, ille novit futurum, quia Deus est.

IIX. II.)

II X. II. *Πρόνοια* vel providentia, quæ respicit omnes creaturas, & propterea longius patet quàm prædestinatio & electio, quæ pertinet ad solos finaliter credentes. Errorem igitur committunt Calviniani dicentes: Prædestinationem distingui ab electione, si quidem hæc fieret in tempore, illa autem ab æterno; sicuti illud affirmat. Bucanus Loc. de prædestin. pag. 387. dicens: Electio significat propriè separationem, quæ reipsa fit per efficacem vocationem certorum hominum è perditio genere humano: Metonymicè usurpatur pro ipso eligendi proposito. Quòd autem hæc sententia à vero abhorreat, patet ex Eph. I. 4. ubi expressè & manifestissimis verbis dicitur: Elegisse nos Deum ante mundi constitutionem. Concedimus quidem electionem quandam dari, quæ fit in tempore, qualis est vocatio ad certum officium, vel cooptatio in populum Dei. De tali autem electione hoc loco non disceptatur: Nam Apostolus Eph. I. ubi est præcipua sedes hujus articuli utrumq; vocabulum in eodem sensu usurpat, & non tantum prædestinationem, sed etiam electionem ab æterno factam esse pronunciat. Nec ab errore, etiam immunes sunt Alphonsus Salmeron ex numero Pontificiorum, & Piscator ex coetu Calvinianorum, qui per *προϋπολογισμὸν* Rom. VIII. 29. volunt intelligi *προϋπολογισμὸν* & *εὐδοκίαν* Dei; Nam *προϋπολογισμὸν* vel *εὐδοκίαν* Dei est, quâ Deus vult, ut omnes homines participes fiant æternæ gloriæ. Præscientia autem Dei, de qua loquitur Apostolus, sumitur strictè, quatenus respicit vel intuetur electos.

IX. Quòd autem detur Electio vel prædestinatio, illud evincitur cum ex Veteri, tum ex Novo Testamento, Exod. XXXIII. 23. mentio fit libri, quem Deus scripsit. Dan XII. 1. *In illo tempore salvabitur populus tuus omnis, qui inventus fuerit scriptus in libro.* Act. XIII. 48 dicitur, *crediderunt, quotquot erant ordinati ad vitam æternam,* & Luc. X. 20. *Gaudete, quod nomina vestra in cælis scripta sunt.* Matth. XX. 16. *Multi sunt vocati, Pauci verò electi.*

X. Voce & rei existentia declarata, rectissimè, si perspicuam illius subalternamus definitionem, munere nostro videbimur defuncturi. *Prædestinatio* est Dei ordinatio æterna & immutabilis de hominibus juxta propositum & præscientiam in Christo salvandis in laudem gloriolæ suæ gratiæ. Quæ definitio est causalis, & resolvitur in genus & differentiam. Genus est Dei ordinatio, cujus concretum extat Act. XIII. 48. ubi dicitur: *Crediderunt, quotquot erant ordinati ad vitam æternam.*

Per

Per ordinationem autem non intelligitur actio prædicamentalis, quales sunt actiones naturales, neq; actio emanans, qualis est creatio & electionis executio, quæ sit in tempore, sed transcendentalis & immanens, quam alii referunt ad intellectum: alii ad voluntatem: alii ad utrumq; Suarez lib. I. de prædestin. cap. XVII. dubius est, & hisce tribus opinionibus enumeratis, *hæc controversia dicit, multum habet de usu vocum seu de nomine: & ideo unicuiq; relinquimus, ut loquatur, prout libuerit: Omnes enim relatæ opiniones probabiles sunt.* Nos autem dicimus ex Rom. XI. 2. II. Timoth. II. 19. prædestinationem ad intellectum & voluntatem, magis tamen ad hanc, quàm ad illum esse referendam.

XI. Causa efficiens prædestinationis est solus Deus: Nam Deus & pater &c. Eph. I. 3. ubi Patris nominatio non excludit reliquas personas, quæ cū illo sunt ejusdem voluntatis & essentia. Ubi autem observatione dignum, Filium Dei duplici modo considerari in prædestinatione 1. ut verum Deum qui unâ & indivisâ actione nos elegit ad vitam æternam. 2. ut Redemptorem & Mediatorem, in quo electi sumus ad vitam: Nam *electi sumus ad vitam in Christo* Eph. I. 4. Dicitur igitur electio æterna & Immutabilis: *Æterna*, quia facta est ante mundi fundamenta, uti hoc loco dictum est. Et gratia, quâ nos Deus in Christo servat, data nobis est ante tempora æterna II Timoth. I 9 *Immutabilis*, non ab illa immutabilitate, quâ absolute & simpliciter impediatur, quò minus is, qui est renatus & electus, per flagitia contra conscientiam perpetrata Spiritum S. excutiat & fidem amittat: Nam renatus totaliter & finaliter potest Spiritus S. gratiam & fidem salvificam amittere; Electus autem, non nisi totaliter & temporaliter, non verò finaliter Joh. X. 28. Et si enim electi quidam peccant contra conscientiam, vel committunt peccata regnantia, quæ Spiritum S. excutiant: Verè tamen sunt & dicuntur electi, quum finaliter credant, & propterea sunt scripti in libro vitæ, ex quo non possunt deleri propter decreti divini immutabilitatem.

XII. Dicitur quidem Psal. LXIX. 29. *Deleantur de libro viventium & cum iustis non scribantur.* Et Exod. XXXII. 32. *Dele me de libro tuo;* sed hic nodus facili negotio dissolvitur. Respondeo ad priorem locum, Impios deleri de libro vitæ, non per privationem, quasi in eo fuissent adscripti & postea expuncti: ab omni æternitate enim, ob prævisam impietatem, in album vitæ recepti non fuèrunt, Apoc. XVII. 8. sed delentur per negationem, ita ut planè non inscribantur, quare statim additur:

tur: cum *justi non scribantur*. Deleri ergo idem est, quod non scribi. Consentit hinc Augustinus Tom. VII. in enarrat. hujus Psalmi concione secunda, dicens: *Hanc deletionem non ita accipere debemus, quod ququam Deus scribat in libro vite, & deleat illum: Si homo dixit, quod scripsi, scripsi, de titulo, ubi scriptum erat, Rex Judæorum; Deus quinquam scribat & deleat? Præsciis est, prædestinavit omnes ante constitutionem mundi, regnatos cum Filio suo in vita eterna. Hos quos conscripsit, ipsos continet Liber vite. Isti ergo quomodo inde delentur, ubi nunquam scripti sunt? Hoc dictum est secundum spem ipsorum, quia ibi se scriptos putabant &c.* Ad posteriorem Augustin. It. Q. 147. in Ex. dicit, *Mosen ex ingenti quadam divinæ familiaritatis securitate tali ratiocinatione Deum sollicitasse: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me libro tuo: Sed non delebis me de libro tuo, in quo me indelibili charactere conscripsisti. Dimitte igitur eis hanc noxam.* Hugo de S. Viçt. Mosen arbitratur turbatum sic orasse, non ex ratione, sed ex impetu humane affectionis, infirmitate & impatientia. Alii volunt Mosen hoc voto innuere ordinationem Dei, quâ decreverat populum Israeliticum, ductu principatuq; Moysi, in terram promissionis inferre, adeoq; paratus extitit Moses, hoc officio & honore privari: Et quia non expressè ponitur, Dele me de libro vite, sed de libro tuo, sunt, qui librum hunc pro libro illo fœderis accipiunt, de quo Ezech. XIII. 9. *In scriptum domus Israel non scribatur*: Hic liber (Cajetanus in Exod. vocat *Librum Principatus*, Paulus Burgensis *librum Justorum*) continebat catalogum populi Dei, ex quo Moses optavit forte se expungi, ne censeretur amplius in familia Israelitarum, si tantâ poenâ populus Judaicus afficiatur. Sed quis suo genio & ingenio abundet. Nobis haud insulsa videtur Recentiorum, etiam è Nostratibus, expositio, qui volunt Mosen hypotheticè seu conditionaliter sic precatum, *si nimirum fieri possit, ut quis iterum deleatur de libro vite*: Ex hoc ergo voto Mosaisco nihil quoq; contra electorum certitudinem de salute firmiter & solidè evinci potest.

XIII. Si verò media salutis in se spectare velimus, non diffitemur, etiam prædestinatum ex albo Dei expungi posse: nam prædestinatus non necessariò sed liberè iis mediis utitur, id est, ita utitur ut possit etiam non uti, mediâq; illa repellere, sicut reprobis aliquis ea repellit & contemptim habet; quod si faceret, utiq; deleteretur de libro vite & damnaretur. Non potest tamen prædestinatus deleri ex illo, si præscientiam

B

Dei

Dei & hoc consideremus, quòd quamvis ille ordinariis salutis mediis
 uti & non uti, uti item & abuti possit, sicut omnes alii; Deus tamen pro
 omniscentia sua infallibiliter norit, eum posterius illud non facturum,
 nec gratiam & media salutis repudiaturum sed rectè eis usurum: Nam
 nisi id præscivisset, vel rectè scivisset (si enim propriè & ἀνεξέσως de
 Deo loqui velimus, quoniam ipsi nihil præteritum est aut futurum, sed
 omnia præsentissima, non dicendum nobis erit, Deum aliquid præsci-
 re, sed tantum scire) nullatenus in librum vitæ receptus & inscriptus
 fuisset. Obiter hîc notandum quoq; censeo, Deo librum καὶ ἀνδρα-
 γονιστικὴν καὶ συγκατάβασιν assignari: Quemadmodum enim Ma-
 gnaes in vitâ communi suos habent libros, in quibus res & actus me-
 morabiles sedulo annotare consueverunt, ne fortean rei alicujus ca-
 piantur oblivione. Talis libri mentio fit Esther. VI. 1. ubi de Rege
 Ahasvero commemoratur, quòd historias & annales priorum tempo-
 rû sibi jussit adferri & appellatur *Liber monumentorum vel memorialis*.
 Ita Spiritus S. se demittit ad captum nostrû, & ut aliquadantenus res di-
 vinas capere & intelligere possimus, Deo attribuit librum Vitæ; qui ni-
 hil aliud est, quàm catalogus eorum, quos Deus ex mera misericordia,
 propter meritum Christi, verâ & non inter moriturâ fide apprehensum,
 & ab æterno prævisum, ad vitam æternam elegit.

XIV. Quòd autem renati, ut ad institutum nostrû revertentes non
 evagemur extra oleas, per peccata contra conscientiam excidunt Dei gra-
 tiâ, Spirit. S. excutunt, fidem salvificam amittunt; hoc argumento pro-
 bamus. Quicumq; committunt opera carnis, ut de illis debeant posni-
 tere, nisi in peccatis mori & frustra credidisse velint; Illi committunt
 peccata contra conscientiam, gratiâ Dei excidunt, Spiritum S. excu-
 tiunt & fidem salvificam amittunt. Quidam renati (non in suppositio-
 ne formali, sed accidentali accepti) hoc faciunt. E. Minor probatur.
 I. *Per speciem scripturæ dictæ*, quæ ubivis non solum testantur, quòd justus
 à justitia sua sese avertere possit, Ezech. XIX. 24. quòd illi, qui sunt in
 Christo, si secundum carnem vixerint, moriantur, Rom. IX. 13. quòd
 bonam conscientiam repellentes, fidei naufragium faciant, 1. Tim. I. 19.
 quòd multi cadant, & ab oleastro defracti sint propter incredulitatem,
 Rom. XI. 9. 20. quòd illi, qui fornicantur, ex membris Christi faciant
 membra meretricis, 1. Cor. VI. 15. 16. quòd in novissimis temporibus
 quidam à fide sint discessuri, 1. Tim. IV. 1. verum etiam fidelis simè adhor-
 tatur

ratur omnes fideles, ut in fide constanter perseverent; neq; se à quovis vento doctrinæ abripi patiantur, à peccatis sibi caveant, ne istis contaminentur, annexâ comminatione, ne poena ipsos obruat & æternum pereant. Confer etiam Matth. XII. 31. 32. Hebr. VI. 4. 5. 6. cap. X. 26. 27. descriptionem peccati in Spiritum S. quod tantum ab illis committitur, qui veritate agnitâ, veram fidem habuerunt. Certè Scriptura non solum falsitatis argueretur, sed etiam frustra cohortationes, comminationesq; illæ instituerentur, si renati gratiâ Dei excidere, Spiritum S. excutere & fidem salvificam amittere non possent.

XV. II. Probatur id *manifestis exemplis*. Certè David erat *vir secundum cor Dei*, sicut eum hoc elogio ornat Samuel 1. Sam. XIII. 14. *Et observabat præcepta ejus, Et sequebatur eum ex toto animo, faciendo tantummodo quod rectum videtur in oculis ejus*, 1. Reg. XIV. 8. Et tamen in adulterium non solum incidit, & homicidium commisit, sed & in illa securitate & impœnitentia per totius formæ anni curriculum permansit, sicut ex II Sam. XI. & XII. constat: Quo temporis spacio sanè gratiâ Dei excidit, Spiritum S. excusit & fidem salvificam amisit, ita quidem, ut ipse Beza vi veritatis coactus sit fateri 2. part. Respons. ad colloq. Mompelgard. p. 74. Davidem, si in ista impœnitentia mortuus fuerit, damnatam fuisse. Multò plura exempla in N. T. adferuntur. Paulus mentionem facit Hymenæi & Alexandri, 1. Timoth. I. 19. *Retine, inquit, fidem & bonam conscientiam, quâ expulsi nonnulli fidei naufragium fecerunt, ex quibus est Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanae, ut castigati discederent non blasphemare*. Hymenæi item & Phileti II. Timoth. II. 17. *Sermo eorum, ait, depascet ut gangræna ex quibus est Hymenæus & Philetus, qui circa veritatem aberrarunt à scopo, dicentes resurrectionem jam factam esse, & subvertunt quorundam fidem*, & Demæ II. Timoth. ult. 10. *Stude mox ad me venire: nam Demas me deseruit, amoris inductus præsentis seculi*. Atq; ut verborum faciamus compendium, latam fenestram securitati & impietati aperit contraria sententia: Quisquis enim id sibi persuaserit, se quum semel renatus est, nec gratiâ Dei excidere, nec Spiritum S. excutere & fidem salvificam amittere posse, ille non amplius de salute sua erit sollicitus, sed cogitabit: Non possum amplius, quantum vis etiam enormia peccata committam, gratiâ Dei excidere, Spiritum S. excutere & fidem salvificam amittere: proinde fræna carni meæ laxabo. Quàm periculosissimus hic sit scopulus, neminem

minem præterire autumo. In illum itaq; ne impingamus, concedamus necessumerit, renatos gratiâ Dei excidere, Spiritum S. excutere & fidem salvificam amittere posse, & nisi maturè respiciant, in summo animæ periculo versari.

XVI. Sciendum autem, non commovisse Deum opera hominum vel præcedentia vel etiam futura, ut illos ad vitam æternam eligeret vel prædestinaret. Nondum enim natis pueris, quum neq; boni quippiam fecissent, neq; mali (ut secundum electionem, propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est illi: *Major serviet minori*. Quæ sententia uberius explicatur, Eph. I. 4. ubi dicitur 1. elegisse, nos Deum in Christo, id est, propter Christi meritum. 2. Ut essemus sancti & irreprehensibiles non autem quia essemus sancti & irreprehensibiles. 3. Antequam posita sunt mundi fundamenta. 4. In laudem gloriosæ gratiæ. Malitiosè igitur Pelagiani & Pontificii contendunt, dicentes: Deum bona vel bonum liberi arbitrii usum ab æterno in hominibus prævidisse, ob quem illos ad vitam æternam, elegerit, sicuti testatur Augustinus de Pelagianis, quando dicit: *Præsciebat Deus, ait Pelagius, qui futuri essent sancti & immaculati per liberæ voluntatis arbitrium, & ideo eos ante mundi constitutionem in ipsa sua præscientia, quâ tales esse futuros præscivit, elegit: Elegit ergo, inquit, antequam essent, quos futuros sanctos immaculatosq; præscivit*. Bellarminus distinctionis limâ frustra adhibitâ lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 14. dicit: *Electio æterna duobus modis considerari potest; primo modo, ut est intentio dandi gloriam; secundo modo, ut est dispositio executionis, & quasi executio in mente divinæ. Priori modo electio est merè gratuita, & nullam prærequirit operum prævisionem; Posteriori modo præexigit meritorum prævisionem, non enim vitam æternam sub ratione præmii dare disposuit, nisi iis, quos bene operaturos esse prævidit*.

XVII. Nos autem constanter asserimus, electionem fieri ex mera Dei gratia & misericordia propter Christum Mediatorem ejusq; meritum. Etenim Roman. IX. 15. & Exod. XXXIII. 19. dicit Deus: *Miserebor, cujuscunq; miserebor, & commiserebor, quemcunq; commiserebor*. Itaq; non volentis est, neq; currentis, sed misericordiæ Dei. Quæ verba à Theologo quodam celeberrimo ita exponi gratâ mente recolo: Miserebor, cujuscunq; miserebor, id est, gratiam meam ei impertiar, cujus ab æterno misereri constitui, Constitui autem misereri non currentis, vel gratiam

tiam mereri volentis, sed credentis in Christum Mediatorem. Hinc evidenter patet, quantoperè errent Calviniani, dicentes: Deum absolute quosdam homines elegisse, quosdam autem simpliciter reprobasse. Quam sententiam defendit Chamier Tom. III. Panst. Cath. lib. 8. de prædestin. cap. I. § II. dicens: *Docent igitur Catholici* (quos nos Calvinianos vocamus) *ex humani generis massa, jam ab æterno, Deum alios quidem prædestinasse ad vitam æternam, id est, elegisse: alios autem prædestinasse etiam: sed ad interitum æternum, id est, reprobasse, & utrosq; quia voluit. Istaq; causâ dari posse nullam superiorem. Itaq; eos ineptire, ac longè lateq; discedere à ratione, qui querunt causam, quare hunc prædestinare voluerit ad salutem; illum verò ad interitum.* Imitatur igitur Calvinum, qui lib. III Institut. cap. 22. § II. dicit: *Si non possumus rationem reddere, cur Deus suos misericordiâ dignetur, nisi quoniam illi placet, neq; etiam in aliis reprobandis aliud habemus, quàm ejus voluntatem. Quum enim Deus dicitur vel indurare, vel misericordiâ prosequi, quem voluerit, eo admonentur homines, nihil causâ querere extra ejus voluntatem.* Quod dogma horrendum & blasphemum est, ob quod Christianum pectus merito exhorrescit: Nam adversâ quasi fronte illi repugnat 1. Creatio omnium hominum in Adamo ad imaginem Dei. 2. Universalis Dei misericordia, & benefica erga omnes voluntas. 3. Universale Christi meritum. 4. Universalis ad regnum Christi vocatio.

XIIX. De Imagine Dei, ad quam omnes homines sunt creati sacra pagina docet Gen. I. 27. Sapient. II. 23. Tale igitur formatur argumentum. Quoscunq; Deus creavit ad Imaginem suam, illorum neminem absolute rejecit. Atqui omnes homines in Adamo creavit ad imaginem suam. E. neminem illorum absolute rejecit. Majoris consequentia probatur, quia imago est justitia & sanctitas vitæ, Ephes. IV. 24. Si igitur Deus omnes homines in Adamo creavit, ut essent justi & sancti, sequitur falsum esse, ipsum velle, ut quidam sint injusti & absolute rejiciantur. Minor facilis est probatu, quia omnes posterius Adami per lapsum Imaginem Dei amiserunt. *Quemadmodum enim, inquit Apostolus Rom. v. 12. Per unum hominem peccatum in mundum introiit, ac per peccatum mors: & sic in omnes homines pervasit mors, quia omnes peccaverunt &c. conf. vers. 16. 17. 18. 19.* Ergo in Adamo stante omnes Imaginem Dei habuerunt, & per consequens etiam ad illam omnes in Adamo sunt creati.

XIX. Quare falsissimum est, non pari conditione creari omnes, sed aliis vitam æternam præordinari; alios à Deo opifice ad interitum esse conditos. Dicitur quidem Proverb. XVI. 4. *Omnia operatur Dominus propter se; Impium quoque ad diem malum.* Ex hoc loco autem minus rectè colligitur, Deum creare quosdam homines ad malum culpæ; sed probatur Dei providentia & gubernatio, quæ impios tandem propter delicta punit. Nam per diem malum, juxta Spiritus S. phrasin indigitatur impiorum merita pœna, sicut ex Psalm. XLI. 2 Psalm. XLIX. 6. Proverb. XV. 15. constat. Quod etiam Lavaterus comment. in h. l. agnoscit, dicens: *Non est ex his verbis colligendum, Deum condidisse impium, ut impium, nam impius, ut impius, non est ex Deo, sed ex Patre Diabolo, nec de creatione (Salomon) loquitur, sed de gubernatione illius, quæ etiam impiorum animas sic gubernat, ut ad gloriam suam faciant (Impietatem videlicet eorum meritis pœnis castigando.)*

XX. De universali Dei misericordia & benefica illius erga omnes homines voluntate in Evangelio revelata dicitur Joh. III. 16. *Sic Deus dilexit mundum, Ezech. XXXIII. 11. Vivo ego, dicit Dominus Deus, nolo mortem impii, sed ut convertatur impius à via sua, & vivat* 1-Tim. II. 4. *Deus omnes homines vult servari & ad agnitionem veritatis venire.* II. Petr. III. 9. *Patenter agit Deus propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reverti.* Rom. XI. 32. *Conclussit Deus omnes in Incredulitatem, ut omnium misereatur.* Matth. XI. 28. *Venite ad me omnes.* Hinc tale formamus argumentum: Quoscunque Deus diligit, illorum neminem absolute rejicit. Atqui omnes homines sunt illi, quos Deus dilexit. Ergo omnes homines sunt illi, quorum neminem absolute rejicit. Majoris consequentia probatur, quia dilectio notat actum, quo cupimus uniri cum illo, quod eligimus. Si igitur Deus omnes homines dilexit, sequitur illum non voluisse quendam illorum rejicere, sed potius cum omnibus spiritualiter uniri. Minor probatur ex citatis locis, ubi per mundum intelliguntur omnes homines.

XXI. Contendunt quidem Adversarii, Mundi vocabulum esse accipiendum pro parte mundi digniore puta electis: Destituuntur autem omni scripturæ testimonio. Chamier tom. III. c. VII. de mundo & gentibus §. IV. dicit: *Cum mundus sumitur pro universo genere humano, dicimus hoc ipsum fieri dupliciter: Vel Universaliter, vel Indefinitè. Universaliter scilicet, cum nulla admittitur exceptio: ut cum & peccatum*

tum & mors dicuntur in mundum venisse. Indefinitè verò, cum universali nomine non omnes ad unum partes includuntur, sic tamen ut nulla etiam nominatim excludatur: ac tum ad veritatem dicti sufficit pars Indeterminata. Quod vult probare §. VI. ex Johan. III. 16. dicens: Cum enim dixit Christus, sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum Unigenitum dederit: tum statim addidit, ut omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam eternam. Nam hic aperte describitur & fructus proveniens ex morte Christi: & simulq; ad quos is fructus provenit. Nam si mundus universaliter esset nominatus, & non Indefinitè: Oportuerat dici, ut omnes habeant vitam eternam. At hoc minime: sed ut omnis qui credit in eum; coëcens universalitatem. Quibus verbis sine omni fundamento tollitur Universalis dilectio, quâ Deus motus dilexit omnes homines, atq; illis Filium suum dedit unigenitum, qui pro totius mundi peccatis satisfecit, ita ut velit omnes homines salvos fieri, cunctisq; salutis media exhibeat: Quum tamen distinguendum erat inter dilectionem Universalem & Particularem, simulq; ostendendum, particularem dilectionem esse, qua Deus non diligit mundum in maligno positum, sed solos credentes, qui salutis media apprehendunt, & rectè usurpant.

XXII. Quòd autem detur universalis Dei dilectio & misericordia, probatur cum ex ep. ad Rom. XI. 32. *Conclufit Deus omnes in incredulitatem, ut omnium mifereatur*, id est, Deus in iudicio suo omnes habuit pro peccatoribus, ut omnium mifereatur: tum ex illis scripturæ locis, in quibus expresse dicitur: Deum velle omnium hominum salutem, & nolle, ut aliquis pereat. Quæ loca infringere allaborat Chamier tom. III. cap. VI. §. III. Distinguendo inter *εὐδοκίαν*, quâ Deus decernit aliquid suo tempore fieri, ad quam refertur prædestinatio: & *εὐαγγελίαν*, quâ velit hoc illudve ab hominibus fieri, juxta sua præcepta, sive ex officio. Sed facilis est responsio 1. Deum quædam velle *ἀπλῶς* vel simpliciter & absolute, quædam autem *ὑποθετικῶς* vel conditionaliter: Quæ Deus absolute vult, illa semper fiunt, & non possunt non fieri; Quæ autem vult cum conditione, illa non nisi conditione & mediis positis eveniunt. 2. Salutis media dupliciter considerari (α) prout ex parte Dei sunt ordinata & omnibus hominibus offeruntur (β) prout ab hominibus acceptantur & repudiantur.

XXIII. Illustrantur hæc pulchrè exemplo alicujus Regis aut Principis, qui subditos suos ditare potest, & eos etiam ditescere serio optat,

optat, destinat itaq; cuilibet mille aureos ad paupertatem eorum sub-
levandam: Eum sanè habere voluntatem hactenus omnes ditandi, ne-
mo inficiabitur; Interim tamen expetit, ut in ipsius gratiam ambulent
centum passus, quibus confectis decrevit illis erogare, quod promise-
rat. Quum autem sint cœci & debiles nequeunt huic suppositioni satis-
facere: Quapropter in promptu habet Rex sive Princeps eximium ali-
quod oleum, quo contacti omnes recipiant vires ad conditionem præ-
standam. Quidam verò eorum ita perversi sunt, ut repellant & nolint
ungi hoc oleo, Quare illi soli, qui inuncti reapse ambulant & Régis
sive Principis votum expleant, potiuntur dono illo mille aureorum, reli-
quis à perfruitione oblatorum beneficiorum propter ingratitudinem
& contemptum exclusis & excisis. Vel ponamus aliter, quod fortassean-
magis quadrat: Sit cœtus aliquis lascivientium puerorum in lacum
quendam propriâ culpâ prolapsus. Accedat autem Heros quidam, qui
eorum miseriam commotus conetur omnes eripere, posita conditione
quadam scil. se in lacum descensurum & erepturum, si omnes manum
sustollere & alterius manui invicem inferere haud renuerent. Heros ille
non quidem est causa, non detrusit illos in lacum, interim tamen se
promptum paratumq; ostendit ad succurrendum & salvandum, dum-
modò manum sustollant, & alterius manui invicem inferere non re-
spuant. Quòd si autem viribus ita attriti, ut nequeant eandem elevare,
& alter alteri porrigere: habeat heros ille in promptu unguentum sive
oleum quoddam, quo sani fiant, ut possint præstare conditionem, &
effundat illud per totum lacum, ut omnes contacti vires recipiant: Qui-
dam autem nolunt admittere, & manum quanquam polleant, porri-
gere, eorum perditionis causa non est ascribenda illi heroi, sed suæ
ipforum voluntati. Ad eundem modum Deus in lacum huius mundi
oleum prædicationis Evangelicæ effudit, si illud admittere non detre-
ctent homines, tum unà cum Evangelio confertur salus & gratia, ut
possint conditionem implere, quam Deus vult. Verùm ut Heros ille
non imponit pueris necessitatem, sed facultatem duntaxat manus por-
rigendi; Ita Deus neminem necessitat, sed potest quisq; repellere oleum
illud prædicationis Evangelicæ, atq; ita salutis media repudiare. Ex
his similibus, quæ à Thcoloquo quodam Eminentissimo in publicis le-
ctionibus proponi memini, facili negotio potest intelligi, quomodo
salus nostra se habeat.

XXIV. Unde pii veteres pulchram & utilem efformaverunt quoque distinctionem, quâ utitur Chrysostomus tom. IV. sermon. sup. e. pist. ad Ephes. Damascenus lib. 2. de orthodoxa fide cap. 29. & distinguitur inter voluntatem Dei *προηγούμενην* antecedentem, vel *ἐμπεδυνήν* consequentem. Hac distinctione non dividitur Dei voluntas, quæ in Deo una & indivisa est; sed ostenditur geminus illius respectus. Nam in antecedente voluntate, verba sunt D. Gerhardi tom. 2. pag. 146. § 79. respectus habetur mediorum ad salutem, prout ex parte Dei ordinata sunt & omnibus offeruntur. In consequente voluntate respectus habetur eorundem mediorum, sed prout ab hominibus acceptantur vel negliguntur. Antecedens voluntas ideo sic appellatur; quia considerationem obedientiæ vel inobedientiæ hominum præcedit, & respectu constat simplici, quo benefica illa Dei voluntas aqualiter se habet erga omnes. Consequens voluntas ideo sic appellatur, quia considerationem obedientiæ, vel inobedientiæ hominum subsequitur & respectu constat determinato, prout eadem voluntas se habet ad homines, *τοῦτο* illam mediorum ipso actu vel sequentes vel negligentes.

XXV. Non igitur illam sententiam nostro probamus calculo, in qua describit voluntatem antecedentem & consequentem Chamier loco citato §. VII. quando dicit: Alii voluntatem distinguunt in Antecedentem & Consequentem. Ut antecedens ea sit, quæ res singulas considerat, absq; ullis circumstantiis: Consequens autem, quæ varias addit circumstantias. Deum igitur attendentem in primo signo: Ita enim loquuntur, hoc est, simpliciter hominem voluisse omnes salvare. At verò cum consideravit tanquam peccatorem & in secundo signo, tum noluisse omnes salvare: sed tantum quosdam; Horum reipsa eadem sententia est cum iis, qui distinguunt velleitatem à voluntate. Velleitatem appellant, Eo modo quo dicimus; vellem integra conservare membra corporis mei: et si alioquin velim abscindi brachium propter præsentem necessitatem. Ita Deus vellet (& inde facta velleitas) hominem salvare, sed intercedente peccato vult damnari. Quibus cognitis patet, nullum fundamentum habere distinctionem illam voluntatis, quam habet Chamier, vel qua distinguitur inter voluntatem Dei revelatam seu signi, & inter voluntatem Dei occultam seu beneplaciti. Nam si datur voluntas signi, non immerito quaeritur, quid signet? Si dicitur, illud quod consentit cum Dei voluntate, erit voluntas beneplaciti. Si illud, quod non consentit, falso significabit, quod non erat dicendum. Alii declarant voculam omnes, di-

C

centes:

centes: Deum velle omnes salvare, id est, singula genera hominum, non autem singula individua generum. Alii omnes reduplicative explicant, & dicunt, Deus vult omnes salvare qui salvantur. Sed hos omnes remittimus ad Chamier, qui loco citato §. IX. dicit: Harum distinctionum neutram esse accommodam.

Cyprian.
lib. 2.
epist. 7.

XXVI. Absit etiam & sub æternæ salutis dispendio à nobis absit, ut suspicemur, Deum non serio velle, ut omnes homines resipiscant, & beneficiis spiritualibus fruantur: Contrarium enim testantur Christi lachrymæ, & Dei juramentum. *Lachrymæ*, quæ sunt doloris legati, testatus est æternus Dei Filius, se nolle, ut Judæi in peccatis perirent, non tantum quoad interitum temporalem, uti fingunt Adversarii, sed etiam æternum. Quia enim Judæi non agnoverunt tempus gratiæ, quo ipsos colligere voluit, perinde ut gallina pullos suos colligit Matth. XXII. 37. affecti sunt poenâ temporali & æternâ. *De Juramento Dei*, inquit Hieronymus, Tom. 2. ep. 46. *Idcirco jurat Deus, ut si non credimus promittenti, credamus saltem pro salute juranti.* Quod Dei Juramentum quum sufficienter seriam Dei voluntatem significet, in aliud latibulum & vanum subterfugium sese proripiunt Calviniani, ut distinguant 1. Inter mortem temporalem & æternam. 2. Inter impios vel peccatores convertentes, & inter impios in peccato perseverantes, atq; hisce distinctionibus datis, nonnulli haud dubitant statuere, Deum nolle mortem peccatoris resipiscantis: Alii Deum nolle mortem temporalem. Quomodo autem hæ explanationes convenient, & textum corrumpant, ex ipso textu *ὁφθαλμοφανές* apparet. Nam Ezech. XVIII. 32. cap. XXXIII. II. dicit Deus: *Convertimini à viâ vestrâ malâ, ut quid moriemini domus Israel*: Ex quibus manifestò patefcit, agi hoc loco potissimum de illa morte, quæ non est communis poenitentibus & impenitentibus; sed de illa, quæ per poenitentiam & conversionem vitari potest.

XXVII. De merito Christi dicitur Joh. I. 29. *Esce agnus Dei, qui tollit peccata mundi*, I. Joh. II. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatâ nostrâ: non pro nostrâ tantum, sed etiam pro totius mundi.* Et cap. IV. 14. *Nos vidimus & testificamur, quoniam Pater misit Filium suum Salvatorem mundi*, Psal. LIII. 6. *Dominus posuit in eo iniquitatem omnium nostrorum*, Rom. V. 8. *Commendat autem suam charitatem erga nos Deus, quod quum adhuc essemus peccatores, Christus pro nobis mortuus est*, I. Cor. XV. 22. *Sicut*

32

in Adam omnes moriuntur: Ita & in Christo omnes vivificabuntur, II. Cor. V. 15. Pro omnibus mortuus est Christus, I. Tim. II. 6. Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Exinde tale formamus argumentum. Quoscumq; Christus redemit, illorum neminem absolute Deus rejecit. Atqui omnes homines, etiam illos qui pereunt, Christus redemit. Ergo illorum neminem absolute rejecit. Major luce sua radiat, quia hæc fuit Dei bona voluntas, ut Christus non pro quorundam, sed omnium hominum peccatis satisfaceret. Si igitur hoc ipso Deus omnibus hominibus bene voluit, falsissimum certè erit, ipsum quosdam homines rejecisse.

XXIIIX, Chamier distinctionem facit I. Inter meritum absolute dictum & meritum ex pacto. Nam *distinguo*, inquit lib. 9. de causa subalterna reparationis cap. I. §. V. VI. VII. *Inter Meritum absolute dictum & Meritum ex pacto. Meritum absolute, opus est alicujus bono factum, ita ut eum, cujus bono factum est, pleno jure obliget, obnoxiumq; benefaciendi efficiat, eo ipso quod sit. Sic in rebus humanis generatio, educatioq; meritum est parentum in liberos, ita ut velint nolint liberi, eo ipso quod geniti sunt, & educari, nihil non debeant parentibus, Meritum verò ex pacto, opus est, cui per se, cum nulla sit vñ obligandi, tamen ex voluntate communi, sive compacto, sit obligatorium, ita ut debeat merces tales, tantaq;. Sic Rex currenti proponit premium. Hic nemo nescit ita naturâ comparatum esse, ut nemini quantumvis velocissimè currenti jus sit repetendi præmii, aut à Rege, aut ab ullo alio. Et tamen supposito edicto, fatentur omnes deberi, deberi autem non fortuitum quodvñ, sed id ipsum, quod fuerit à Rege constitutum. Hac posita distinctione nunc pronunciamus, si de Merito loquamur ex compacto, Christum verè, pleneq; nobis meruisse à Deo salutem æternam, & quicquid ad eum pertinet. Sin autem de Merito absolute, tunc sanè negamus, Christum potuisse quicquam mereri. Quam sententiam probare annuitur 1. hoc argumento. Nemo hominum potest eo modo Deum promereri. Christus est homo. Ergo Christus non potest eo modo Deum promereri. Verùm huic objectioni facilè occurrimus. 1. Distinguendo inter hominem nudum & Θεάν ὁμοιω & sic. 2. Limitando Majorem, Nullus modo nudus potest simpliciter per se & merito absolute Deum promereri. 3. Negando Minorem, Nam meritum Christi non consideratur ut nudi hominis, sed ipsius Filii, qui à Patre non est divisus, neq; separatus; sed essentialiter unum cum Patre. Hinc*

scriptura inculcat, *Deus suo sanguine redemit Ecclesiam*, Act. XX. 29. & 1. Joh. 1.8. *Sanguis Jesu Christi Filii Dei emundat nos ab omnibus peccatis*. Hic æternus Dei Filius legi semetipsum subjecit, ut eos qui sub lege erant, redimeret & nos adoptionem filiorum reciperemus, Gal. IV. 4-5. Huc pertinet, quod Megalander noster Lutherus scriptum reliquit, Tom. 7. pag. 264. *Si in una lance appendantur peccata nostra, & ira Dei peccatis debita, atq; in altera lance ponatur tantum nature humane mors, aut homo tantum pro nobis passus, tunc altera lanx deprimet nos ad infernum usq;.* Quod si verò in adversa lance ponatur Dei passio, Dei mors, Dei sanguis seu Deus pro nobis passus & mortuus, tunc gravior & ponderosior fiet ista lanx, quàm omnia peccata nostra & universa Dei ira.

XXIX. Non igitur Chamier actiones & passiones Christum debbat intueri tanquam humanæ tantum nature actiones & passiones, sed ut actiones *Dei*. Et si enim passio & mors Christi per nature conditionem non competit Deo, tamen propter intimam & ineffabilem naturarum communionem ex unionè personali ortam non minus ad Dei Filium pertinent, quàm si illa in ipsa natura divina sustinisset. Neq; locum habet, quod Calvinus dicit lib. 2. Institut. cap. 17. sect. 1. *Equidem fateor, si quis simpliciter & per se Christum opponere vellet iudicio Dei non fore merito locum; quia non reperietur in homine dignitas, quæ possit Deum promereri.* Quum enim meriti Christi vis & efficacia sit infinita propter personæ infinitatem; homo credens simpliciter & per se Christum iudicio divino rectè opponit, sibiq; firmiter persuadet, se non absolutè, sed meriti Christi & fidei salvificæ intuitu esse electum. Nam aliàs in tentationibus suis non posset erigi, & veram conscientia tranquillitatem, vel animæ requiem invenire.

XXX. Secundum argumentum Chamier hoc modo format cap. 3. §. V. Nemo prædestinatus ab æterno meretur à Deo quicquam merito absoluto. Atqui Christus ab æterno est prædestinatus. Erg. Major probatur, quia prædestinatio est ipsum Dei decretum antecedens omnem causam, ex quo fit, ut unusquisq; existat suo tandem tempore: Non enim prædestinatur aliquid, quia futurum est, sed contra futurum est, quia est prædestinatum. Quare Christus cum nihil pro nobis meruerit, nisi quatenus sit Mediator: & Mediator sit ex certo prædestinationis decreto: omnino necessum est, nihil eum meruisse, nisi ex æterno prædestinationis decreto, Minorem conatur probare ex
1. Petr.

1. Petr. 1. 20. Sed respondemus 1. distinguendo inter prædestinationem *καταχρηστικῶς*, & inter prædestinationem *ἀκριβῶς* & propriè dictam, 2. Limitando Majorem, Nemo prædestinatus ab æterno ad salutem per fidem salvificam assequendam meretur à Deo aliquid merito absolute. 3. Negando Minorem, Nam (1) Christus ordinatus est ad salutem nobis promerendam (2) In textu Græco habetur non prædestinatus, sed præcognitus, 4. Argumentum invertendo. Si Christus est præcognitus ante mundi constitutionem, & electio facta est, secundum præcognitionem, uti vers. 2. dicitur, sequitur Meritum Christi non ex pacto, sed ex se esse acceptatum, & Christum aliquid absolute potuisse mereri. Atqui antecedens est verum. Ergo & consequens. Majoris consequentia probatur: Si enim qui sunt electi, Deo placuerunt, & absq; intuitu meriti Christi & fidei salvificæ, nemo potest Deo placere: sequitur meritum Christi apprehendendum esse prius ratione ordinis ipsâ electione vel prædestinatione, & Christum suo merito illud impetrasse, ut finaliter credentes æternæ gloriæ fierent participes. Nihil ergo evincit probatio Chamier dicentis: Prædestinationem esse ipsum Dei decretum antecedens omnem causam. Etsi enim electionis decretum est æternum, atq; Deus uno simplicissimo actu omnino præcivit, oportet tamen, ut ordinem infirmitati nostræ in scriptura ostensum nequaquam turbemus. Intrepidè igitur asseveramus cum Dn. Gerhar- do ex Tom. 2. pag. 208 §. 159. *Constituit Deus ab æterno ex mera bonitate, hominem ad imaginem sui creare, ut esset, à quo agnosceretur & celebraretur, & qui cum ipso æterna beatitudine perfrueretur. Prævidit autem hominem lapsurum, & cum omni sua posteritate, quæ erat in ipsius lumbis, se à Creatore aversum: Constituit igitur homini per fraudes Satana decepto vicissim auxiliari, & sic invenit remedia, quibus amissa salus ipsi restitui posset, proinde fecit decretum de mittendo Filio in carnem, & de beneficiis ejus obedientia & satisfactione partis per Evangelii prædicationem toti mundo offerendū. Prævidit autem, quosdam per illud verbum efficaciam Spiritus S. credituros, reliquos suâ culpâ incredulos man- furos: Illos elegit, hos reproboavit.*

XXXI. II. Distinguit inter Meriti Christi sufficientiam & Efficaciam. Quæ distinctio usurpatur quidem à Patribus, Scholasticis & No- stratibus, non autem in eadem significatione. Loquatur Dn. Affelman- nus in Synoptica & Thetica munuscul. ad doctrin. de prædestin. thes. 67.

Nos cum Patribus & scholasticis quando docemus, Christum non pro omnibus mortuum esse efficienter, non aliud volumus, quam non omnes sibi applicare Salvatorē ὁσίων, quod tamen pro omnibus acquisitum fuit sufficienter, vel pro omnibus Christum mortuum intensivē, non extensivē. Unde Duplex emergit redemptionis, in efficacem & inefficacem; Inefficacem verò non ratione acquisitionis; sed applicationis, item reconciliationis in actualem & formalem, distinctio. (Chamier autem non dubitat scribere lib. 9. de Merito Christi cap. 5. §. V. Mortū Christi efficaciam ad solos fideles sive maris prædestinatos restringimus, hoc sensu: ut & si pharisei sit verē ὁσίων per se potens & omnium, & singulorum hominum peccatū purgandū expiandū, tamen reverā electorum duntaxat purgarit & expiarit. Idq; non hoc tantū sensu, ut nunquam ullus reprobis salvandus fuerit, aut oriam salvandus sit; sed ut ne particeps quidem factus illorum beneficiorum, quæ per se vera sunt & certissima media ad salutem: Quales sunt reconciliatio, remissio peccatorum, justificatio & si quod aliud vocabulum est, quo illa significare soleant, aut possint beneficia &c. Verū ejusmodi antea pronunciata distinctionis applicatio in cerebri humani liripippii excocta nullo nititur Scripturæ fundamento, cui potius diametraliter contrariatur: Nam Meritum Christi duplici consideratione venit 1. ratione acquisitionis. 2. Ratione applicationis. Si igitur defectus quidam datur in hominibus nonnullis, oritur ille non ex meriti Christi inefficacia, sed in dispositione subjecti propter fidei absentiam. Res similitudine evadet clarior. Sint in quadam urbe multi ægroti, ad eos accedat Medicus quidam peritissimus, qui eorum miserrimā motus, velit omnes pristinæ Sanitati restituere, si pharmacum præsentissimum apprehendant & assumant. Quod si verò illud pharmacum contemptum habeant, atq; in terram profundant, sanè non sanabuntur, sed miserrimè peribunt. Sic Christus verus ille Medicus ad nos corpore & animā deperditos venit, & ut sanemur, parat pharmacum eximium, illud in suo verbo & Sacramentis nobis offert, si illud non apprehendamus & verā fide nobis applicemus, de nobis actum erit. Unde illud Bernhardi sermon. 32. sup. Cantic. nobis commendatum habemus. *Tantum quisq; de hisce bonis possidet quantum vase fiducie colligit.* Et Augustin. ad articol. falsò sibi imposit. art. 1. *Porculum immortalitatis, quod confectum est de infirmitate nostra, & virtute divina, habet equidem in se, ut omnibus prosit, sed si non bibitur, non proficit.*

XXXII. De

XXXII. De Vocatione Universalis dicitur Marc. XVI. 15. Luc. XXI. 47. Matth. XXII. 19. Actor. XVII. 30. Col. 1. 28. Esa. LXV. 2. Quam vocationis universalitatem quum non possint infringere Calviniani, in subsidium vocant distinctionem illam, quã distinguunt inter vocationem Internam & Externam, Efficacem & inefficacem, vel electorum propriam & communem. *Nam nihil erit ambiguum, inquit Calvinus lib. 3. cap. 24. sect. 8. Si tenemus, quod debet ex superioribus liquere, duplicem esse vocationis speciem. Est enim universalis vocatio, quã per externam verbi predicationem omnes pariter ad se invitat Deus etiam quibus eam in mortis odorem & gravioris condemnationis materiam proponit. Est altera specialis, quã ut plurimum solos fideles dignatur: dum interiori sui spiritus illuminatione efficit, ut verbum predicatum eorum cordibus insideat.* Chamier distinguit tom. 3. Panstratiæ cathol. lib. 8. de prædestin. §. XXVI. Inter vocationem efficacem & Inefficacem. Nam quando Sanctesius ita colligit, *Deus omnes peccatores vocat. Ergo omnes vult salvos fieri*, tum respondet 1. Negando antecedens; quia *non omnes inquit, peccatores vocantur exteriori vocatione. Multi enim sic relinquuntur in statu naturæ, ut de Christo ne audiant quidem.* Et §. XXIX. dicit; *Non enim omnes sic, id est, vocatione efficaci vocantur non tantum, quia multi omnino non vocantur: sed etiam ex iis ipsis, qui vocantur, pauci sunt electi.* 2. respondet Concedendo §. XXX. *Vocari ad nuptias* significare vocationem universalem. Ex quibus patet præcedentem distinctionem non rectè posse accommodari. Etenim si vocatio ad nuptias est universalis, sequitur vocationem non posse dispesci in efficacem & Inefficacem. Atqui prius est Verum. Erg. & posterius. Majoris consequentia probatur, quia §. XXVI. loci citati dicit Chamier, quod multi homines relinquuntur in statu naturæ, & propterea non vocentur vocatione inefficaci; Pauci verò vocatione efficaci. Si igitur multi sunt homines qui non vocantur vel vocatione inefficaci vel efficaci, sequitur quosdam homines, vel simpliciter non vocari & per consequens vocationem non esse universalem. Atqui posterius est falsum. Nam vocationem ad nuptias universalem esse, concedit Chamier & Calvinus. Ergo & prius.

XXXIII. Quum igitur Calvinianis non satis constet, quidnam hic sentiant, nos relictis illorum distinctionibus nullo fundamento nitentibus, Deum omnes homines seriò vocare, immota nostra est sententia,

tentia, Nam ita loquitur Scriptura sacra Matth. XXII. 2. *Ecce prandi. um meum paravi, tauri mei & altilia mactata sunt, & omnia parata: Venite ad nuptias* & cap. XI. 28. *Venite ad me omnes qui laborati & onerati estis: ego reficiam vos.* Esa. LXV. *conqueritur Deus: Expandi manus meas tota die ad populum incredulum.* Neq; hic debebat nobis opponi, Evangelium non ipso actu prædicari omnibus; siquidem multi relinquerentur in statu naturæ, ut de Christo nihil audirent. Non enim quaestio est, an Deus ipso actu per Evangelii prædicationem in omnibus terræ partibus & angulis homines vocet; Nam hæc prædicatione potest multis modis impediri per illos, qui verbum divinum aspernantur & à se repellunt, Spiritui S. resistunt & sua corda obdurant; sed an non vocatio sit universalis quoad Deum mandantem, ut Evangelium prædicetur omni populo, & seriò volentem, ut ab omnibus audiat, & beneficia in illo oblata verâ fide recipiantur, illosq; seriò vocet, qui venire nolunt. Quod autem talis detur vocatio, ex modo allatis Scripturæ locis & aliis solidè probatur.

XXXIV. Huc accedit, quòd tribus distinctis vicibus verbum suum hominibus annunciari curavit. *Ante Diluvium* Adamum non tantum creavit ad imaginem, cujus pars erat lux divinæ agnitionis, quam acceperat pro se & posteris, sed etiam imagine amissa ex mera gratia promissit futurum esse, ut semen mulieris contereret caput serpentis. Quam promissionem omnes Adami posterì debuissent quidem in sinu gestare, nihilq; magis amplecti & in votis habere quàm semen illud, quod in Veteri Testam. futurum erat; Quomodo autem hoc sit factum, testatur Caini malitia, & exitus à facie domini Genes. IV. Dei querela tristissima super illos habita, qui omni pietatis cultu neglecto adeò commoverunt Deum, ut ipsum poenituerit, quod fecerit hominès, Genes. VI. 6. *Post Diluvium* cum illis, qui ex arca egressi sunt, iniit pactum suum & juravit, interposito iridis signo conspicuo, se non amplius generali quadam inundatione terræ maledicturum Genes. IX. 9. Quomodo autem Noë posterì hujus pacti sint recordati, illud satis superq; testatur ipsorum inanis gloriæ cupiditas, & carnalis securitas. *In Novo Testamento* misit Deus proprium & Unigenitum Filium suum, qui ad se vocavit omnes homines, & iussit Apostolos ire in omnes terræ partes, ut prædicarent Evangelium omni creature.

XXXV. Neq; juvat Calvinianos, quod dicitur Psal. CXLVII. 20. Non

Non fecit taliter omni nationi &c. Matth. XI. 22. *Si in Tyro & Sidone factæ essent virtutes, quæ factæ sunt in vobis, olim in cilicio & cinere penitentiam egissent.* cap. X. 5. *In viam gentium ne abieritis, & in civitates Samaritanorum ne intraveritis; & similia.* Nam prior locus comparatè est intelligendus, & duntaxat dicit, gentes non tam solenniter esse vocatos, quàm Judæos. Quod cur Deus fecerit? nostrum est admirari, non scrupulosius inquirere. Secundus locus non tollit vocationis universalitatem, sed duntaxat dicit, Tyrios & Sidoneos non vidisse illa Christi miracula, quæ viderunt Judæi. Tertius saltem hoc evincit, Apostolos ad tempus non debuisse ire ad gentes; Interim tamen vocatio est universalis, quia facta est in locis celebrioribus & præcipuis orbis eo quidem tempore habitati partibus, unde ad reliquas fama facili negotio dimanare potuerit. Ita Ecclesia posita est super montem, si itaq; sit, qui in regionem quandam, ubi non sit ignis, velit ignem inferre, non tenetur, ut in singulas domos & casas ignem inferat; sed sufficit, si in locis editioribus aut montibus ignis incendatur, unde reliqui facile petiti ire possint. Ita de vocatione res sese habet: licet enim Tyrii & Sidonii non audiverint Apostolos, Israëlitis tamen erant vicini: sed non obtemperaverunt? Unde Hieronymus in cap. 24. Matth. *Non puto, aliquam remansisse gentem, quæ Christi nomen ignoret.* Et *quanquam non habuerit predicatorem, tamen ex vicinâ nationibus opinionem fidei non potest ignorare.* Et Tertullianus adversus Jud. cap. 3. enarrat, *credidisse*, primis scilicet illis Ecclesiæ Christianæ ab Apostolis plantatæ temporibus, *Christo Getulorum varietates & Maurorum multos fines, & Brætanorum inaccessa Romanæ loca, & Sarmatarum, & Dacorum, & Germanorum, & Scytharum & abditarum multarum gentium, & provinciarum & insularum nobis ignotarum, & quæ enumerare non possumus.*

XXXI. Quod verò quàm plures hodiè reperiantur Gentes verbi præconio ex iusto Dei judicio destitutæ, causa non est penes Deum, sed propriâ ipsarum culpâ evenit; quandoquidem peccatis suis poenas illas justissimas sibi attraxerunt. Infantes infidelium quod attinet, quum foris sint, Deo incorrupto judici & mitissimo parenti judicandos relinquimus, & nihil temerè affirmamus. Et licet non vocentur extra Ecclesiam, vocantur tamen in Ecclesia; Vocati etiam sunt in suis Majoribus: Deus Sacramentum Baptismi pro ipsis quoq; instituit. Quod verò non offerantur, culpa residet in Parentibus. Quapropter Deū absolutè ipsos

D

non

Dn. Meissn.
disp. 7.
Anthropol.
Q. 1.

non reprobare evidenter patescit. Si verò quis altius ascendere, causamq; inquirere velit, cur gentilium infantuli morte præveniantur in infantili ætate, priusquam converti possint, illi hac responsione me-
satisfactorum planè confido; Deus est summè misericors, & vult omnes omnino homines salvos fieri & neminem perire; Est etiam omniscius, ideo ab omni æternitate, in luce omniscientiæ suæ novit, quinam salutis media sint accepturi, qui repudiaturi: Hinc colligimus, si infantes illi adultiores facti, salutis media gratà mente accepturi & Ecclesiæ cœtui sese fuissent aggregaturi, tum utiq; Deum illud præscivisse, & pro immensa sua misericordia in infidelitate ipsos perire non permisisse. Quum autem temporaliter & æternum perire permittat, ipsos non esse oblata media accepturos, sed gratiam ejus, per Christum factam, repudiaturos, prævidit & ea propter non vocavit. Atq; hæc dicenda erant de electionis modo, quòd nimirum Deus non absolute, sed in dilecto Filio tanquam unico salutis nostræ fundamento juxta propositum complectens omnes causas & media salutis nostræ omnes finaliter credentes elegerit. Reliquum est, ut hanc doctrinam nobis nunquam non quàm commendatissimam habeamus, atq; ex ea assidue & pio animo discamus, vocationem nostram postulare, ut gratiam divinam extolles, piè & sanctè vivamus, quò tandem mortalitatem nostram expleta post hanc vitam, illud ad quod electi sumus, consequamur & in omnem æternitatem possideamus.

Τῷ Θεῷ δόξα.

Quos vocet, *Electos in CHRISTO*, pagina sacra;
Hic defudatus monstrat, *Amice*, labor
Grator *Sudori*, simul auguror: Inde sequetur
Tandem promeriti summus *honoris apex*.

ita volebat

Theodorus Pflug / Nob.
Oldenburgi

Te libros voluisse sacros noctuq; diuq;
Hisce tuis thesibus, Sympatriota, doces
Perge ita: provenient superato digna labore
Pramia, quæ nullo sunt peritura die.

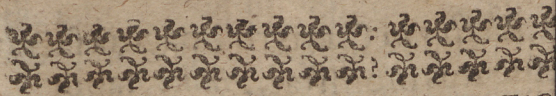
Sic ex animo gratulor

Henricus Kerker / Frisius.

Faucibus horricrepi multos *Prædestinat* orci
CALVINUS, multos posse perire negat,
Tu melius doctus quos lata Vocatio Christi
Eligat atq; beet, *Dulcis Amice*, probas.
Gratulor his ausis, succedent tempora, quæis te
Eliget Electos Jova vocare fratres,

Joan-Henrich Hannekenius,
Oldenburgens.

Præstantissimo & doctissimo
DN. WILHELMO HEN

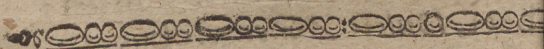
De Prædestinatione dispu

D Amna dolens hominum clem
Jöva

Abs se degeneres revocavit Sangu
Nec nostrū quenquā æternā vult
Hocce negat mala mens: Tibi
amorem

Quo cunctos spectat Pater, & m
Pertinet æterni Patris Nati, sic ad
Itur. Tū *Wilhelme* viam hanc cal
Hæc ratione tibi nomen, post deū

Johannes Quistorp
logica Faculta

N On hominis mortem volo, sed
Et tribuis mortem turba mole
Inanis; vitam quisquis prædestinat.

Humano generi destinat interitu
Vox Stygiæ Sathana, sequitur quam c
Hos aliter doceas, tu GUILI

Joann

